

Accountantsverslag 2014

Goed fundament voor stevige stappen

Accountantsverslag
2014 voor
de Hoge Raad der
Nederlanden

16 maart 2015

pwc

Persoonlijk en vertrouwelijk

Aan het bestuur van Hoge Raad der Nederlanden
door tussenkomst van de directeur Bedrijfsvoering
T.a.v. de heer drs. A.R. Rotscheid
Postbus 20303
2500 EH Den Haag

16 maart 2015

Referentie: MvG/e0349029/AvdH/jm

Geacht bestuur, geachte heer Rotscheid,

Accountantsverslag met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2014

Met genoegen presenteren wij u ons accountantsverslag met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2014 van Hoge Raad der Nederlanden (hierna: 'de Hoge Raad der Nederlanden'). Onze controle is uitgevoerd conform onze opdrachtbevestiging van 26 augustus 2014. Dit verslag gaat in op de belangrijkste bevindingen uit de controle van de jaarrekening van de Hoge Raad der Nederlanden. Deze bevindingen zijn besproken met de leden van het financiële management van de Hoge Raad der Nederlanden.

Ons accountantsverslag is afgegeven in overeenstemming met de vereisten zoals opgenomen in de Comptabiliteitswet en bestaat uit twee delen. In *deel 1* worden de belangrijkste waarnemingen besproken die zijn voortgekomen uit onze controle.

In *deel 2* wordt een update gegeven over onze eerdere communicatie en van de ontwikkelingen die naar onze mening in de nabije toekomst voor de Hoge Raad der Nederlanden relevant zullen worden. Wij hebben de inhoud van dit verslag met u besproken op 11 maart 2015. Mocht u nog vragen hebben dan kunt u uiteraard contact met ons opnemen.

Wij maken graag van deze gelegenheid gebruik om u en uw medewerkers te bedanken voor de medewerking die we ervaren hebben tijdens onze werkzaamheden.

Met vriendelijke groet,
PricewaterhouseCoopers-Accountants N.V.

M. van Ginkel RA
partner

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Fascinatio Boulevard 350, 3065 WB Rotterdam, Postbus 8800, 3009 AV Rotterdam
T: 088 792 00 10, F: 088 792 95 33, www.pwc.nl

*PwC is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (in)koopvoorwaarden die ook zijn geponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Inhoudsopgave

1. Belangrijkste controlebevindingen

- 1.1. Resultaten van de jaarrekeningcontrole
 - 1.1.1. Uw jaarrekening geeft een getrouw beeld
 - 1.1.2. Budgettaire kader neemt af
 - 1.1.3. Er zijn geen controleverschillen geconstateerd in uw jaarrekening
 - 1.1.4. Positief oordeel over financiële rechtmatigheid
 - 1.1.5. Jaarrekening is in overeenstemming met de comptabiliteitswet
 - 1.1.6. De toelichtingen van uw jaarrekening zijn adequaat
 - 1.1.7. De verscherpte WNT is gereflecteerd in uw jaarrekening
 - 1.1.8. Het jaarverslag voldoet aan de wettelijke vereisten
 - 1.1.9. 'In Control' verklaring is toereikend
 - 1.1.10. Onderzoek griffierechten leidt niet tot bevindingen

2. Overige aandachtspunten

- 2.1. Overige waarnemingen
 - 2.1.1. Borgen van maatregelen in de IT-omgeving bij Just-ID
 - 2.1.2. Proces handmatige boekingen is op orde
 - 2.1.3. Audit 2015 mede op basis van auditinstructies ADR
- 2.2. De reikwijdte van de controle is conform de Comptabiliteitswet
- 2.3. Geen aanwijzingen van fraude tijdens onze controle
- 2.4. Onze onafhankelijkheid is gewaarborgd

1. Belangrijkste controlebevindingen

Dit onderdeel bevat de belangrijkste bevindingen die zijn voortgekomen uit onze controle en die in onze professionele oordeelsvorming van belang zijn voor degenen die toezien op de financiële verslaggeving van de Hoge Raad der Nederlanden.

1.1. Resultaten van de jaarrekeningcontrole

1.1.1. Uw jaarrekening geeft een getrouw beeld

Wij hebben onze controle van de jaarrekening 2014 van de Hoge Raad der Nederlanden afgerond en zijn voornemens een goedkeurende controleverklaring te verstrekken met betrekking tot de jaarrekening 2014, onder voorbehoud van goedkeuring van deze jaarrekening door het bestuur op 16 maart 2015.

1.1.2. Budgettaire kader neemt af

In de vastgestelde begroting voor 2014 was € 363.000 minder beschikbaar dan in voorgaand jaar. Toch is in 2014 € 278.000 minder besteed dan de begroting van het ministerie van Veiligheid&Justitie aan ruimte had. Dit is met name gerealiseerd door minder te investeren in ICT dan begroot. Dit heeft voor een deel te maken met de komende verhuizing.

Voor een goed inzicht in de door de Hoge Raad der Nederlanden verantwoorde uitgaven in relatie tot de herziene begroting verwijzen wij u naar de in de jaarrekening onder de desbetreffende post opgenomen toelichting.

1.1.3. Er zijn geen controleverschillen geconstateerd in uw jaarrekening

Tijdens onze controle hebben wij geen gecorrigeerde en niet-gecorrigeerde controleverschillen geconstateerd boven onze rapportagedrempel van € 12.900.

Afwijkingen zijn materieel wanneer redelijkerwijs verwacht kan worden dat deze afwijkingen de (economische) beslissingen en/of acties die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen, beïnvloeden. Op basis van uw en onze analyse van de informatiebehoefte van gebruikers hanteren wij voor het vaststellen van materialiteit specifieke indicatoren die bij de behoeften van gebruikers passen. Voor de Hoge Raad der Nederlanden hanteren wij, conform de Comptabiliteitswet, 1% van de aangegane verplichtingen en 1% van de gerealiseerde uitgaven.

Onze werkzaamheden zijn erop gericht een redelijke mate van zekerheid te verschaffen dat kwantitatief of kwalitatief materiële fouten tijdens de accountantscontrole worden gesignaleerd. We hebben de materialiteit beoordeeld conform de Comptabiliteitswet en deze bepaald op € 258.000.

Er is voor de Hoge Raad der Nederlanden geen sprake van ongecorrigeerde verschillen ten aanzien van het aspect getrouwheid.

1.1.4. Positief oordeel over financiële rechtmatigheid

Elk jaar voeren wij als onderdeel van onze controle rechtmatigheids-onderzoeken uit. Als onderdeel van onze controle hebben wij de rechtmatigheid van de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten en balansmutaties beoordeeld, conform de vereisten zoals opgenomen in de Comptabiliteitswet 2001 (artikel 66, tweede lid). Hierbij hebben wij aandacht voor het zogenaamde voorwaardencriterium, en daarbinnen specifiek voor het aspect van naleving van in- en externe regelgeving omtrent aanbestedingen. Daarnaast richt onze controle zich ook op het onderdeel begrotingsrechtmatigheid, wat inhoudt of de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten passen binnen de goedgekeurde begroting.

Ten aanzien van de financiële rechtmatigheid hebben wij geen onjuistheden of onrechtmatigheden boven onze rapportagedrempel geconstateerd.

Op basis hiervan concluderen wij dat de ontvangsten, uitgaven, verplichtingen en balansposten tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de wettelijke regels.

1.1.5. Jaarrekening is in overeenstemming met de comptabiliteitswet

De jaarrekening is opgesteld door het management van de Hoge Raad der Nederlanden in overeenstemming met de comptabiliteitswet. Als onderdeel van onze controle en met betrekking tot de jaarrekening hebben wij:

- de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving beoordeeld; en
- de juistheid en de volledigheid van de toelichtingen beoordeeld.

Wij zijn van mening dat de grondslagen die het management heeft gehanteerd bij het opstellen van de jaarrekening 2014 aanvaardbaar zijn.

1.1.6. De toelichtingen van uw jaarrekening zijn adequaat

Wij hebben de toelichtingen in de jaarrekening beoordeeld en zijn van mening dat deze in overeenstemming zijn met de vereisten van de comptabiliteitswet. De hieronder vermelde constatering bevestigen deze conclusie.

1.1.7. De verscherpte WNT is gereflecteerd in uw jaarrekening

De WNT is een wet die sinds de invoering nog veel in beweging is. Wij hebben tijdens de jaarrekeningcontrole specifieke aandacht besteed aan de naleving van de rapportagevoorschriften en zijn van mening dat uw toelichting nu voldoet aan alle eisen van de WNT.

1.1.8. Het jaarverslag voldoet aan de wettelijke vereisten

Op basis van artikel 66, derde lid, sub a en b juncto artikel 58, eerste lid, sub a en b van de Comptabiliteitswet 2001 hebben wij vastgesteld dat het jaarverslag voldoet aan de wettelijke vereisten zoals vastgelegd in de voornoemde artikelen.

1.1.9. 'In Control' verklaring is toereikend

De doelstelling van het opnemen van de 'in control' verklaring is dat de leiding van de Hoge Raad der Nederlanden verantwoording aflegt over de wijze waarop zij de bedrijfsvoering beheerst. De 'in control' verklaring beperkt zich tot de financiële verantwoording.

De Hoge Raad der Nederlanden beschikt niet over een formeel systeem van risicomanagement dat bestaat uit een risicoanalyse met bijbehorende beheersingsmaatregelen. Ondanks het feit dat de Hoge Raad der Nederlanden geen expliciet risicomanagement heeft, beschikt de Hoge Raad der Nederlanden wel over het instrumentarium om de financiële doelstellingen te beheersen. Wij hebben geen materiële bevindingen die in strijd zijn met hetgeen in de 'in control' verklaring is opgenomen.

1.1.10. Onderzoek griffierechten leidt niet tot bevindingen

Wij hebben evenals vorig jaar een onderzoek uitgevoerd naar de door de Hoge Raad beheerde ontvangsten en uitgaven ten behoeve van het ministerie van Veiligheid&Justitie. De ontvangsten worden door de Hoge Raad der Nederlanden buiten begrotingsverband verantwoord.

Dit onderzoek hebben wij uitgevoerd in overeenstemming met de opgestelde controle-instructies die door de accountants worden gebruikt bij hun onderzoek naar de door de Rechtspraak beheerde ontvangsten en uitgaven.

De bevindingen van ons onderzoek hebben wij gerapporteerd in een afzonderlijke rapportage. Tijdens onze controle hebben wij geen relevante bevindingen ten aanzien van de griffiekosten geconstateerd.

2. Overige attentiepunten

Tijdens eerdere controles hebben wij u geïnformeerd over diverse bevindingen en andere waarnemingen. Dit deel bevat geactualiseerde conclusies over die bevindingen of andere waarnemingen voor zover deze relevant worden geacht.

2.1. Overige waarnemingen

2.1.1. Borgen van maatregelen in de IT-omgeving bij Just-ID

Op basis van onze controlestandaarden besteden wij in ons accountantsverslag aandacht aan de bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

Zoals voorgaand jaar ook is beschreven kan momenteel door ons niet worden geconcludeerd of sprake is van een toereikende beheersing inzake de algemene IT maatregelen rondom Leonardo en de processen bij Just-ID.

Naar wij begrijpen zijn deze beheersingsmaatregelen onderwerp van object van controle van de ADR en wordt hieromtrent periodiek gerapporteerd aan DGRR c.q. DFEZ.

Wij hebben geadviseerd om periodiek zekerheid te verkrijgen over de naleving van de beheersingsmaatregelen ten aanzien van Just-ID. Dit krijgt in 2015 zijn bestag.

2.1.2. Proces handmatige boekingen is op orde

In het kader van onze werkzaamheden gericht op het ontdekken van mogelijke fraude voeren wij in overeenstemming met onze controlestandaarden werkzaamheden uit op alle opvallende journaalposten binnen uw administratie.

Wij hebben een dump met alle journaalposten met een boekdatum in 2014 vanuit Leonardo van u ontvangen. We hebben middels deze dump geanalyseerd welke dagboeken worden gehanteerd en welke grootboekrekeningen de verschillende dagboeken voeden.

De Hoge Raad der Nederlanden gebruikt drie dagboeken, namelijk het crediteurendagboek, debiteurendagboek en het memoriaal. Wij hebben kennis genomen van documentatie welke is gebruikt bij de implementatie van Leonardo (Document: Boekingsgangen GVKA) en op basis van deze documentatie en onze bestaande kennis omtrent journaalposten per dagboek hebben wij inzicht gekregen in de reguliere journaalposten per dagboek voor de Hoge Raad der Nederlanden.

Wij hebben vervolgens middels de datadump de journaalposten voor de dagboeken debiteuren en crediteuren beoordeeld. De grootboekrekeningen welke de dagboeken debiteuren en crediteuren voeden zijn naar ons inzicht gebruikelijk en bij deze analyse hebben wij geen bijzonderheden geconstateerd.

Bij het uitvoeren van onze test op handmatige journaalposten is ons opgevallen dat veel handmatige journaalposten correcties van de verantwoording van journaalposten op onjuiste PPS codes (budgetcodes) betreffen. De PPS codes zijn voor het Ministerie van Veiligheid&Justitie van belang voor het inzicht in uitgaven en ontvangsten. De PPS codes zijn aan het begin van het jaar niet standaard gekoppeld aan grootboekrekeningen, waardoor journaalposten wel op de juiste grootboekrekeningen zijn verantwoord maar niet op de juiste PPS code. Wij hebben geconstateerd dat grootboekrekeningen en PPS codes inmiddels zijn gekoppeld, waardoor de journaalpost op de juiste PPS code wordt verantwoord. Doordat inmiddels grootboekrekeningen en PPS codes zijn gekoppeld zal het aantal handmatige boekingen worden teruggedrongen en wordt de kans op fouten in de administratie verminderd.

2.1.3. Audit 2015 mede op basis van 'auditinstructies' ADR

Omdat de verantwoording van de Hoge Raad der Nederlanden deel uit maakt van de jaarrekening van het Ministerie van Veiligheid&Justitie hebben wij in januari 2015 naar aanleiding van een daartoe strekkend verzoek - na afstemming met de heer Kerkhof - collegiaal overleg gevoerd met de accountant van het Ministerie van Veiligheid&Justitie, de ADR (Auditdienst Rijk). De ADR wenst voor haar oordeel omtrent de jaarrekening van het Ministerie zoveel als vaktechnisch mogelijk is gebruik te maken van onze werkzaamheden inzake de controle van de jaarrekening van de Hoge Raad der Nederlanden. Voor de controle 2014 zijn hiervoor enkele praktische werkafspraken gemaakt zodat extra werkzaamheden worden voorkomen.

Voor de start van de controle 2015 zal een bijeenkomst worden ingepland om vooraf de controleaanpak nader af te stemmen waarbij de ADR vanuit haar verantwoordelijkheid conform de geldende controlestandaarden aandachtspunten ('audit instructions') zal formuleren. De eventuele aanpassingen in onze aanpak stemmen wij aansluitend met u af.

2.2. De reikwijdte van de controle is conform de Comptabiliteitswet

Wij voeren de jaarrekeningcontrole uit om ons een oordeel te vormen over de getrouwheid van de jaarrekening als geheel, zoals bedoeld in de Comptabiliteitswet 2001 en de rechtmatige totstandkoming van de verantwoordelijke verplichtingen, uitgaven en ontvangsten. Het is niet de doelstelling van een jaarrekeningcontrole om zekerheid te verschaffen over de kwaliteit van de interne organisatie.

De controle van de jaarrekening bestaat uit een combinatie van controlewerkzaamheden, waaronder risicoanalyse, cijferbeoordelingen, beoordeling van de administratieve procedures en het daarmee samenhangende systeem van interne beheersingsmaatregelen en gegevensgerichte controlewerkzaamheden. De samenstelling en omvang van die werkzaamheden zijn noodzakelijk om ons een oordeel te kunnen vormen over de getrouwheid.

2.3. Geen aanwijzingen van fraude tijdens onze controle

Fraude, fouten en niet-naleving van wet- en regelgeving

De verantwoordelijkheid voor de jaarrekening berust bij het bestuur en in het bijzonder bij de directeur bedrijfsvoering. Uit dien hoofde is de directeur bedrijfsvoering verantwoordelijk voor het voeren van een afdoende financiële administratie en het in stand houden van een geschikt systeem van interne beheersing (waaronder procedures voor het waarborgen van de betrouwbaarheid en continuïteit van geautomatiseerde systemen en het voorkomen en opsporen van fraude, overige onregelmatigheden en fouten en niet-naleving van wet- of regelgeving). Wij hebben onze controle zodanig ingericht dat wij een redelijke mate van zekerheid verkrijgen dat de jaarrekening in zijn geheel geen afwijkingen van materiële belang bevat die het gevolg is van fraude of fouten.

Onze controle bestond niet uit een uitvoerige controle van transacties zoals noodzakelijk zou zijn om fouten of fraude die niet hebben geleid tot materiële afwijkingen in de jaarrekening te kunnen opsporen. Het dient te worden onderkend dat het controleproces inherente beperkingen kent.

Als gevolg van de aard van fraude, met name wanneer daarbij sprake is van verhulling door samenzwering en vervalsing van documenten, is het mogelijk dat bij een controle die is opgezet en uitgevoerd in overeenstemming met algemeen aanvaarde controlestandaarden materiële fraude niet wordt ontdekt.

Hoewel doeltreffende interne beheersingsmaatregelen het risico dat fouten en fraude zich voordoen of onontdekt blijven, doen afnemen, wordt dit risico hiermee niet weggenomen. Wij kunnen daarom niet garanderen dat eventuele fouten of gevallen van fraude ontdekt worden.

Gegeven de inherente beperkingen van het controleproces en het interne beheersingssysteem kan en mag er niet op vertrouwd worden dat ons onderzoek alle fouten of gevallen van fraude aan het licht zal brengen.

2.4. Onze onafhankelijkheid is gewaarborgd

Evenals voorgaand jaar willen wij graag ook dit jaar weer benadrukken dat wij nadrukkelijk zorg hebben gedragen ten aanzien van onze onafhankelijkheid.

Voor Hoge Raad der Nederlanden is onafhankelijkheid één van de belangrijkste aspecten in zijn bedrijfsvoering. Ook voor PwC geldt dat onafhankelijkheid één van de kernbegrippen van haar dienstverlening aan klanten is.

De kernpunten ten aanzien van onze onafhankelijkheid die wij additioneel voor de Hoge Raad willen benadrukken zijn:

- rondom onafhankelijkheid zijn verschillende voorschriften en procedures vastgelegd in onze gedragscode, de Code of Conduct;
- in onze organisatiestructuur zijn de verschillende typen dienstverlening ondergebracht in diverse rechtspersonen;
- de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften wordt bewaakt vanuit diversen systemen;
- onze specifieke onafhankelijkheidsafspraken met Hoge Raad der Nederlanden.

Door middel van deze punten waarborgen wij onze door u gewenste onafhankelijkheid ten opzichte van u.

We bevestigen dat we deze onafhankelijkheidsvereisten hebben nageleefd en dat wij gedurende het jaar geen onafhankelijkheidsissues hebben geconstateerd.